

De Kinderrechter en de Pedagogische Opgaven binnen het Nederlandse Jeugdstrafrecht

**Bachelorthesis
Pedagogische Wetenschappen**

Begeleidster: Stephanie Rap

Datum: 22-06-2011

Universiteit Utrecht

Sophie Klok: 3339483

Karin van Look: 3215601

Ilse Nieuwland: 3339726

Vincent Schol: 3188434

Voorwoord

Dit onderzoek gaat over de pedagogische opgaven van de kinderrechter gericht op de participatie en beleving van de jeugdige verdachte en diens ouders tijdens de jeugdstrafzitting. Onderzoek naar de rol die de kinderrechter kan spelen ter bevordering van de participatie tijdens de zitting, is van groot belang. Voor een effectieve zitting, met een gedragsverandering van de jeugdige verdachte als gevolg, is participatie een vereiste. Het bewerkstelligen van een gedragsverandering is van groot maatschappelijk belang, omdat via deze verandering het probleem rondom jeugdcriminaliteit tegengegaan kan worden.

Dit onderzoek is uitgevoerd met de medewerking van de rechtbank te Haarlem, waarvoor we de betrokkenen bedanken. Hoewel jeugdstrafzittingen besloten zijn, is ons toch toestemming verstrekt om de zittingen bij te wonen. Tevens willen wij benadrukken dat de rechtbank in Haarlem ons bijzonder gastvrij heeft ontvangen. Ook willen wij de Universiteit Utrecht bedanken voor het mogelijk maken van het onderzoek. Wij willen met name Stephanie Rap bedanken voor het leggen van contact met de rechtbank en de goede begeleiding tijdens de voorbereiding en de uitvoering van dit bachelor onderzoek.

Sophie Klok

Karin van Look

Ilse Nieuwland

Vincent Schol

Utrecht, juni 2011

De Kinderrechter en de Pedagogische Opgaven binnen het Nederlandse Jeugdstrafrecht

Sophie Klok, Karin van Look, Ilse Nieuwland en Vincent Schol

Samenvatting

Inleiding Dit onderzoek gaat over de pedagogische opgaven van de kinderrechter gericht op de participatie en beleving van de jeugdige verdachte en diens ouders tijdens de jeugdstrafzitting. Een soepel contact en een goed begrip tijdens de zitting dragen mogelijk bij aan een positieve emotionele beleving, cognitieve beleving en actieve participatie tijdens de zitting. *Methode* Er zijn in de rechtbank te Haarlem met behulp van observatielijsten twintig strafzittingen van jeugdige verdachten tussen de 12 en 18 jaar geobserveerd. Tevens zijn er bij de jeugdige verdachten elf semi-gestructureerde interviews afgenomen, en bij de ouders tien. *Resultaten* De kinderrechters maken over het algemeen goed contact met de jeugdige verdachten. Met betrekking tot het contact met de ouders komt naar voren dat de kinderrechters een geïnteresseerde houding aannemen tegenover het verhaal van de ouders, maar dat een serieuze reactie op het verhaal vaak ontbreekt. Betreffende het begrip tijdens de zitting wordt er door de kinderrechter weinig uitleg gegeven over de procedure en de rol en functie van aanwezigen. Het begrip van de jeugdige verdachten wordt wisselend getoetst, en bij de ouders bijna niet getoetst. Er wordt weinig vakjargon gebruikt. Met betrekking tot de cognitieve en emotionele beleving komt naar voren dat zowel de jeugdige verdachte als diens ouders de zitting over het algemeen positief beleefd hebben. *Conclusie* De kinderrechter bevordert de participatie van de jeugdige verdachte, wat mogelijk bijdraagt aan een positieve cognitieve en emotionele beleving. Met betrekking tot de participatie van ouders kan de kinderrechter meer aandacht besteden aan de actieve betrokkenheid tijdens het proces. *Kernwoorden:* Jeugdstrafzitting, kinderrechter, jeugdige verdachte, ouders, participatie, begrip, contact, cognitieve beleving, emotionele beleving.

Inleiding

De rol van de kinderrechter binnen het jeugdstrafrecht is aan verandering onderhevig (de Jonge, 1999b; Beaulieu & Cesaroni, 1999). Waar vroeger strikt volgens de wettelijke procedures werd gewerkt, is tegenwoordig ruimte voor een meer creatieve, individuele en opvoedingsgerichte benadering van jongeren die te maken krijgen met justitie (Beaulieu & Cesaroni, 1999). Met het oog op de ontwikkeling van kinderen en jeugdigen is deze pedagogische aanpak van belang (Bryan-Hancock & Casey, 2009). In Nederland kan er om een aantal redenen goed invulling gegeven worden aan deze pedagogische benadering. Ten eerste heeft Nederland een jeugdstrafrecht voor minderjarigen van 12 tot 18 jaar, waardoor er ruimte wordt gecreëerd voor een specifieke behandeling en procedure, anders dan in het commune strafrecht (Weijers, 2008a). Er wordt getracht zo veel mogelijk in het belang van het kind te handelen. Daarbij wordt rekening gehouden met de kwetsbare positie van de jeugdige verdachte binnen het strafrecht en er wordt nadruk gelegd op een gedragsverandering voor de toekomst (Weijers, 2008c).

Onderzoek wijst uit dat het in het belang van het kind is als diens ouders aanwezig zijn tijdens de jeugdstrafzitting (De Jonge & Weijers, 2008). Betrokken ouders kunnen mogelijk een bijdrage leveren aan de vermindering van crimineel gedrag bij jongeren (Clark, 2001; Hoeve et al., 2009). Zo kunnen ouders helpen bij de verdediging van hun kind, kunnen zij persoonlijke informatie over hun kind verschaffen en kunnen zij morele ondersteuning bieden (Bradshaw, Glaser, Calhoun & Bates, 2006; Van der Linden, Siethoff & Zeijlstra-Rijpstra, 2009; Varma, 2007). Informatie over de levensomstandigheden van de jeugdige verdachte is cruciaal voor de kinderrechter bij het bepalen van de juiste reactie op het al dan niet gepleegde delict (Bac & Mijnaerends, 2000). Ook kan de aanwezigheid van ouders tijdens de jeugdstrafzitting zorgen voor besef bij de jeugdige verdachte van zijn of haar daden, indien de verdachte de gechoqueerde reactie van zijn of haar ouders ziet (Losoncz & Tyson, 2007; Weijers, Bruning & de Jonge, 2008). Ouders zijn daarom volgens het Wetboek van Strafvordering, Artikel 496a, vanaf 1 januari 2011 verplicht om op de strafzitting van hun minderjarige kind te verschijnen. Bij afwezigheid moet volgens de regel van de wet de zitting worden uitgesteld en krijgen de ouders een 'bevel tot verschijning' (Schreijenberg, Timmermans & Homburg, 2010).

De tweede reden waardoor er in Nederland vormgegeven kan worden aan de pedagogische benadering van jeugdige verdachten, is dat er sprake is van de inquisitoire traditie. Dit betekent dat de dialoog tussen de kinderrechter en de jeugdige centraal staat. De

accusatoire traditie, waarvan in de Angelsaksische wereld sprake is, staat hier tegenover. Hierin is weinig ruimte voor een dialoog tussen de kinderrechter en jeugdige, en kenmerkt het proces zich juist door een strijd tussen de aanklager en de verdediger (Weijers & Rap, 2008). Door de dialoog tussen de kinderrechter en de jeugdige verdachte kan de kinderrechter invloed uitoefenen op het contact met de verdachte, op zijn of haar begrip en kan er een moreel appèl gedaan worden (Beaulieu & Cesaroni, 1999; Weijers, 2008b). Het hangt echter van de persoonlijke eigenschappen en vaardigheden van de kinderrechter af óf en op welke manier hier invulling aan wordt gegeven (Weijers & Hokwerda, 2003).

Zoals hierboven beschreven staat in het Nederlandse jeugdstrafrecht een pedagogische benadering centraal. De professionele actoren die tijdens een jeugdstrafzitting aanwezig zijn, proberen te handelen vanuit verschillende pedagogische opgaven. In dit onderzoek zal alleen gekeken worden naar de rol van de kinderrechter in het uitvoeren van de pedagogische opgaven binnen het Nederlandse jeugdstrafrecht. Het bevorderen van de participatie van jeugdige verdachten tijdens de zitting, het zorgen voor verantwoordelijkheidsbesef over wat zij hebben aangericht en het teweegbrengen van een gedragsverandering voor de toekomst, worden de pedagogische opgaven van een kinderrechter genoemd. Om deze pedagogische opgaven te bewerkstelligen zijn drie aspecten van belang: een soepel contact, een goed begrip en een moreel appèl (Weijers, 2008b). In dit onderzoek komt alleen de eerste pedagogische opgave aan bod, namelijk het bevorderen van *participatie* in het proces voor zowel jeugdige verdachte als diens ouders. Om deze pedagogische opgave te bereiken zijn een soepel *contact* en goed *begrip* noodzakelijk (Weijers, 2008b). Er wordt nu een beschrijving gegeven van de aspecten contact en begrip in de rechtszaal, en de beleving van de jeugdige verdachte en diens ouders hiervan.

Contact

Met betrekking tot het aspect 'contact' wordt in deze studie naar de *geïnteresseerde houding* van de kinderrechter gekeken en of er een *serieuze reactie* op het verhaal van jongere en diens ouders wordt gegeven. Wenselijk is dat de kinderrechter zich geïnteresseerd opstelt, zodat de jeugdige en diens ouders gestimuleerd worden hun verhaal te doen (Weijers, 2008b). Het tonen van interesse in de gesprekspartner lijkt noodzakelijk voor een soepel contact en een goede gespreksvoering. Non-verbaal kan dit door het maken van oogcontact, het aannemen van een open houding en het laten zien dat de gesprekspartner gehoord wordt door bijvoorbeeld te knikken (Delfos, 2009). Verbaal kan interesse getoond worden door vragen te stellen over het leven van de jeugdige en zijn of haar ouders (Delfos, 2009; Weijers, 2008b).

Een geïnteresseerde houding van de kinderrechter kan bijdragen aan het contact met de jeugdige verdachte en diens ouders, wat een actieve participatie tijdens de zitting stimuleert (Jonge, 1999a; Weijers, 2008b). Observaties wijzen echter uit dat er door kinderrechters lang niet altijd interesse getoond wordt in de persoon van de dader. Dit zorgt voor een minder actieve en een afwerende houding van de jeugdige tijdens de strafzitting (Bakker, 2009).

Naast een geïnteresseerde houding van de kinderrechter is het voor een goed contact belangrijk dat er door de kinderrechter een serieuze reactie wordt gegeven op het verhaal van de jeugdige verdachte en diens ouders (Hokwerda, 2001). Een belangrijk hulpmiddel waarmee de kinderrechter de jeugdige verdachte serieus kan nemen is gesprekstechniek ‘doorvragen’. Hierdoor heeft de jongere het gevoel dat er echt naar hem geluisterd wordt en dat zijn mening ertoe doet (Delfos, 2009). Dit vergroot de kans dat de jongere het gevoel heeft dat hij of zij rechtvaardig behandeld wordt, waardoor inzicht in het eigen gedrag kan ontstaan en de straf beter aanvaard wordt (Hokwerda, 2001). Voor adolescenten is het erg belangrijk het gevoel te hebben dat hun mening telt. Dit gevoel staat voor hen vaak gelijk aan het gevoel gerespecteerd te worden, wat tevens een belangrijke voorwaarde is voor een soepel wederkerig contact (Delfos, 2009). Ook voor ouders is een serieuze reactie op hun verhaal van belang. Wanneer de ouders de kinderrechter informatie verschaffen over hun kind tijdens de zitting, is het wenselijk dat de rechter hier serieus op in gaat en dit verhaal betreft in het vonnis (Jonge, 1999a). Uit onderzoek blijkt dat het spreken van ouders invloed heeft op de beslissing van de kinderrechter (Emster, 2008). Indien ouders beseffen dat hun verhaal ertoe doet, zullen zij actiever participeren tijdens de zitting (Jonge, 1999a).

Begrip

Er zal worden ingegaan op de notie ‘begrip’, een tweede voorwaarde om volwaardige participatie te bereiken. Voor actieve deelname aan een jeugdstrafzitting is het van groot belang dat de jeugdige verdachte en diens ouders inzicht hebben in het juridisch proces en hun positie daarin (Weijers, 2008b). Er is onderzoek dat uitwijst dat dit begrip bij jongeren vanaf 14 jaar aanwezig is (Weijers, 2008a). Ondanks deze resultaten blijkt uit ander onderzoek dat veel jongeren, ook boven de 14 jaar, niet altijd begrijpen wat de professionele actoren tijdens een zitting tegen hen zeggen en wat er tijdens een zitting van hen verwacht wordt (Schuytvlot, 1999). Een lagere intelligentie van de jeugdige verdachte zou hierbij mee kunnen spelen (Woolard, Harvell & Graham, 2008). Onderzoeken wijzen namelijk uit dat delinquent jongeren gemiddeld een lagere IQ-score hebben dan jongeren die niet delinquent zijn (Grisso, et al., 2003; Murray & Farrington, 2010; Nagin, 1993; Weijers, 2008d). Jongeren met een IQ-

score van 80 of lager, hebben minder begrip van de procedures in de rechtbank en kunnen hierdoor als minder competent worden beschouwd (Cooper, 1997). Wel blijkt dat naarmate de leeftijd vordert, het begrip van de jeugdige verdachte toeneemt (Crawford & Bull, 2005). Het begrip van jeugdige verdachten kan door bovenstaande factoren variëren en het is daarom van belang dat de kinderrechter zijn of haar taalgebruik en uitleg afstemt op het begrip van de verdachte die terechtstaat (Travers, 2007; Weijers, 2008b).

In dit onderzoek wordt er betreffende ‘begrip’ op drie aspecten gelet, namelijk *uitleg van de procedure en de rol en functie van de aanwezigen, vakjargon, en toetsen van het begrip*. Bij de notie ‘begrip’ hoort de uitleg van de procedurele kant van de zitting en de rol en functie van de aanwezigen. Onduidelijkheden die de jeugdige verdachte en diens ouders mogelijk hebben tijdens de zitting kan zorgen voor frustratie en belemmert de actieve deelname (Schuytplot, 1999; Weijers, 2008b). Voor de jeugdige is de uitleg van de rechter noodzakelijk om onduidelijkheden die voorafgaand aan de zitting aanwezig zijn te verminderen (Schuytplot, 1999). De kinderrechter geeft in de fase van uitleg ook aan wanneer de ouders aan het woord mogen komen, zodat zij zich hierop kunnen voorbereiden. Ouders worden op deze manier niet voor het blok gezet en kunnen rustig hun verhaal doen, wat de participatie van de ouders bevordert (Peterson-Badali & Broeking 2010). Uit onderzoek blijkt dat in Nederland door de professionele actoren in de rechtszaal veel vakjargon wordt gebruikt en er hierbij weinig verduidelijking wordt gegeven (Weijers, 2004). Het jargon blijkt lang niet altijd begrepen te worden door de verdachte en zijn of haar ouders, waardoor de zitting door deze personen niet meer goed te volgen is en participatie op deze manier onmogelijk gemaakt wordt (Schuytplot, 1999). Om zeker te weten dat de jeugdige verdachte en diens ouders de zitting begrepen hebben, kan de kinderrechter expliciet het begrip toetsen. Op deze manier kan de kinderrechter, indien er aangegeven wordt dat iets niet is begrepen, hierop inhaken en zorgen dat iets wél begrepen wordt, zodat er na de zitting geen onduidelijkheden meer aanwezig zijn (Weijers, 2008b).

Emotionele en cognitieve beleving

De mate waarin en de manier waarop de kinderrechter aandacht besteedt aan bovenstaande aspecten, speelt mogelijk een rol in hoe de jeugdige verdachte en diens ouders op emotioneel en cognitief vlak de jeugdstrafzitting beleven. Omdat de cognitieve en emotionele capaciteiten van jongeren nog niet volledig ontwikkeld zijn, is zoals al eerder vermeld, ondersteuning op zowel emotioneel niveau als op cognitief niveau noodzakelijk (Weijers, 2004; Weijers, 2008b). Indien de jeugdige verdachte en diens ouders de zitting

emotioneel en cognitief positief beleven, komt dit naar alle waarschijnlijkheid de effectiviteit van de zitting ten goede (Bakker, 2009).

Wanneer er geen ondersteuning wordt geboden op emotioneel niveau, en jeugdigen gevoelens van angst ervaren, kunnen er onbetrouwbare bekentenissen worden afgelegd. Dit staat de waarheidsbevinding in de weg (Geraghty, 1989). Ook is een positieve emotionele beleving van het rechtssysteem volgens Sprott en Greene (2008) belangrijk voor de houding van jeugdigen ten aanzien van het strafrecht en sanctie. Deze onderzoekers hebben gevonden dat verdachten die een zware straf opgelegd hebben gekregen, maar wel met respect behandeld zijn, de strafzitting toch positief hebben beleefd en hun straf hebben gerespecteerd. Indien mensen geloven dat hun rechten gerespecteerd worden en zien dat zij met waardigheid worden behandeld, zullen zij over het algemeen meer vertrouwen in de autoriteiten hebben (Greene, Sprott, Madon & Jung, 2010; Sprott & Greene, 2008). Door een goed contact met juridische autoriteiten en een positief beeld van het rechtssysteem zullen jongeren in het vervolg mogelijk minder snel nieuwe antisociale gedragingen ontwikkelen en minder snel een delict plegen (Piquero, Fagan, Mulvey, Steinberg & Odgers, 2005).

Naast een positieve emotionele beleving, is ook een positieve cognitieve beleving van belang. Volgens de *European Convention on Human Rights (ECHR)* hebben alle mensen recht op een eerlijk proces. Een voorwaarde dat jeugdige verdachten en ouders het proces als eerlijk ervaren, is een goede, actieve participatie. Kilkelly (2008) beschrijft dat jeugdige verdachten enkel actief kunnen participeren als er rekening wordt gehouden met hun beperkte cognitieve capaciteiten. Als de jeugdige niet begrijpt wat er gezegd wordt, zal door een geringe participatie, de zitting naar alle waarschijnlijkheid geen optimaal effect hebben (Bakker, 2009). Wanneer jonge verdachten niet betrokken worden tijdens de zitting of de uitspraken grotendeels niet begrijpen, zullen zij naar de grond gaan staren of, wanneer mogelijk, met familie praten. Voor de kinderrechter is dit een gemiste kans aangezien verondersteld wordt dat actieve participatie tijdens de zitting tot beter begrip leidt en tot verbetering van het gedrag van de jeugdige (Kilkelly, 2008). Om de cognitieve beleving te verbeteren en actieve participatie te bevorderen, moet de kinderrechter al zijn denkstappen aan de jonge verdachte kenbaar maken. Hierdoor krijgt de jeugdige inzicht in de redenering van de rechter en leert hij hoe beslissingen worden genomen (Weijers, 2004). Warren-Leubecker en collega's (1989, zoals geciteerd in Schuytplot, 1999) zien ook dat de emotionele beleving van de jeugdige verbetert, wanneer de cognitieve beleving positief is. Onbegrip kan verschillende emoties oproepen, zoals angst, frustratie, woede en wantrouwen.

De onderzoekers zien in hun onderzoek een afname van angst en wantrouwen bij jeugdigen, wanneer het begrip toeneemt.

Voor ouders is een positieve cognitieve en emotionele beleving van de jeugdstrafzitting ook gewenst. Het is van belang dat de kinderrechter tijdens de zitting rekening houdt met de beleving van ouders (De Jonge, 2008). Uit onderzoek van Schuytplot (1999) blijkt dat ouders voorafgaand aan de zitting geen concrete voorstelling hebben van de gang van zaken en dat de rol die ouders hebben tijdens een zitting vaak onduidelijk is. Dit kan zorgen voor gevoelens van onzekerheid (Peterson-Badali & Broeking, 2010). Door deze onzekerheden, de spanning die de zitting met zich meebrengt, en mogelijke schaamte rondom het delict, is ook voor ouders extra ondersteuning van de kinderrechter nodig. Ouders geven in onderzoek van Schuytplot (1999) aan het belangrijk te vinden dat de kinderrechter een persoonlijke benadering gebruikt, naar hun kant van de problematiek luistert en hen serieus neemt als gesprekspartner.

Probleemstelling onderzoek

Zoals eerder vermeld kan de eerste pedagogische opgave van de kinderrechter, namelijk zorgen voor actieve participatie van de jeugdige verdachte en diens ouders tijdens de jeugdstrafzitting, worden bereikt door te zorgen voor een soepel contact en een goed begrip. Indien hiervan sprake is, kan de jeugdstrafzitting door zowel de jeugdige verdachte als diens ouders op emotioneel en cognitief vlak positiever worden beleefd. De probleemstelling van dit onderzoek luidt daarom: ‘In welke mate houdt de kinderrechter zich tijdens jeugdstrafzittingen in de rechtbank te Haarlem aan de pedagogische opgaven gericht op de participatie en beleving van de jeugdige verdachte en diens ouders?’. De volgende vier deelvragen kunnen worden onderscheiden: ‘In welke mate houdt de kinderrechter zich aan de pedagogische opgaven gericht op de participatie van de jeugdige verdachte?’, ‘In welke mate houdt de kinderrechter zich aan de pedagogische opgaven gericht op de participatie van de ouders van de jeugdige verdachte?’, ‘Hoe is de cognitieve en emotionele beleving van de jeugdige verdachte tijdens de jeugdstrafzitting?’ en ‘Hoe is de cognitieve en emotionele beleving van de ouders van de jeugdige verdachte tijdens de jeugdstrafzitting?’.

Het handelen van de kinderrechter tijdens jeugdstrafzittingen is een belangrijk onderwerp voor wetenschappelijk onderzoek. Meer wetenschappelijke kennis over de aanpak van de kinderrechter tijdens jeugdstrafzittingen kan bijdragen deze aanpak te optimaliseren, wat de participatie van de jeugdige verdachte en diens ouders kan bevorderen. Zonder de actieve participatie tijdens de zitting zullen de twee andere pedagogische opgaven moeilijk te

bereiken zijn, namelijk verantwoordelijkheidsbesef van de jeugdige verdachte en een gedragsverandering voor de toekomst (Weijers, 2008b). Vooral dit laatste maakt het onderzoek maatschappelijk relevant. Een positieve gedragsverandering zal de kans op recidive verkleinen, wat het huidige probleem rondom jeugdcriminaliteit kan doen verminderen.

Methode

In dit bacheloronderzoek wordt onderzocht of de pedagogische opgave van de kinderrechter om de participatie van de jeugdige verdachte en diens ouders te bevorderen, ook daadwerkelijk wordt toegepast in de rechtbank te Haarlem. Er zijn 21 jeugdstrafzaken bezocht in de rechtbank te Haarlem, waarvan één tenuitvoerlegging. Deze jeugdige verdachte heeft niet aan de voorwaarden van zijn voorwaardelijke straf voldaan. Tijdens de zitting is besloten of de voorwaardelijke straf alsnog uitgevoerd dient te worden. Deze zaak kan door zijn korte duur niet gebruikt worden voor de resultaten. Het onderzoek betreft jeugdigen van 12 tot 18 jaar die terechtstaan voor verdenking van het plegen van een strafbaar feit, en de ouders van deze jongeren. De onderzoeksgroep telt negentien jongens en één meisje. Allen komen uit Haarlem of uit één van de omliggende plaatsen. Negen van de jeugdige verdachten hebben al eerder een delict gepleegd en tien jeugdige verdachten komen voor het eerst in aanraking met justitie. Van één jeugdige verdachte is niet bekend of deze een 'first offender' is. Tijdens vijftien zittingen zijn beide ouders van de jeugdige verdachte aanwezig. In drie gevallen is alleen de moeder aanwezig en in één geval alleen de vader. Tijdens één zitting zijn beide ouders van de jeugdige afwezig.

De ouders, de jongeren en de kinderrechter zijn de eenheidsbegrippen in dit onderzoek. Alle eenheden samen vormen de populatie waar onderzoek naar gedaan wordt. De kenmerken van de populatie, de eigenschapsbegrippen, zijn de mate waarin voldaan wordt aan de pedagogische opgaven, de mate van een soepel contact en een goed begrip, en als laatste de emotionele en cognitieve beleving van de strafzaak.

Dit onderzoek betreft strafzaken die zijn aangebracht voor de enkelvoudige kamer. In de enkelvoudige kamer worden minder ernstige delicten behandeld en is de uitspraak direct na de zitting. De zittingen zijn gesloten, wat betekent dat de media en belangstellenden normaliter geen toegang krijgen tot de terechtzitting. Voor huidig onderzoek is door de rechtbank toestemming gegeven voor aanwezigheid, en is er voorafgaande aan de zittingen aan de aanwezige personen, namelijk ouders, advocaten en eventuele hulpverleners,

toestemming gevraagd om te observeren. De zittingen die voor het onderzoek geobserveerd zijn, zijn qua verloop en delicten die de jongeren gepleegd hebben, vergelijkbaar. Vaak gaat het om vernieling, openlijke geweldpleging al dan niet in vereniging en of het wegnemen van goederen al dan niet in vereniging.

Aangezien er is onderzocht hoe een groep jongeren en ouders denkt over de jeugdstrafzittingen bij de rechtbank te Haarlem, kan dit onderzoek worden aangeduid als een survey-onderzoek. Door het gebruik van observaties en semi-gestructureerde interviews is de dataverzameling kwalitatief. De zittingen zijn niet geheel willekeurig gekozen, waardoor er sprake is van een enkelvoudige selecte steekproef. Er zijn namelijk vaste jeugdstrafzittingen aangewezen door de rechtbank, die voor het onderzoek gebruikt zijn.

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te optimaliseren zijn er zo veel mogelijk zittingen bijgewoond, namelijk 21. Onsystematische fouten kunnen de betrouwbaarheid negatief beïnvloeden. Hiermee is rekening gehouden door het gebruik van externe observaties, een observatielijst en semi-gestructureerde interviews. Het extern observeren zorgt ervoor dat er weinig verstoord wordt in de natuurlijke situatie. Betreffende de observaties en de interviews kan de betrouwbaarheid ook aangetast worden door systematische fouten, namelijk door de houding en de vooroordelen die een observator of een interviewer heeft. Voor een deel wordt dit beperkt doordat de onderzoekers geen belang hebben bij de uitkomsten van het onderzoek, het feit dat er in duo's geobserveerd is en de resultaten van de observaties achteraf vergeleken zijn.

De interne validiteit is zo veel mogelijk gewaarborgd. Door het gebruik van een gestandaardiseerde observatielijst en semi-gestructureerde interviews, is geprobeerd externe invloeden op het onderzoek zo veel mogelijk te beperken. De observaties zijn in een natuurlijke en realistische setting gedaan, waardoor de ecologische validiteit hoog blijft. Ook zijn er door de realistische setting waarin wordt geobserveerd meer mogelijkheden voor generalisatie. De externe validiteit blijft echter beperkt, doordat er alleen in Haarlem is onderzocht.

Observaties

Het uitvoeren van de pedagogische opgaven door de kinderrechter is gemeten aan de hand van semi-gestructureerde observaties, omdat dit gedrag waarneembaar is. Doordat er sprake is van directe waarnemingen, is de kans op sociale wenselijkheid klein (Baarda, De Goede & Teunissen, 2005). De observaties zijn als volgt geanalyseerd. De begrippen zijn geoperationaliseerd en de relevante items van de observatielijst zijn

geselecteerd. Bij de notie ‘contact’ is er gelet op de al dan niet geïnteresseerde houding van de kinderrechter tegenover het verhaal van de ouders en de jeugdige verdachte en de serieuze reactie van de kinderrechter op het verhaal van de ouders en de jeugdige verdachte. Betreffende de geïnteresseerde houding van de kinderrechter is één item van de vragenlijst geselecteerd: ‘Interesse tonen in verhaal’. Op drie items wordt gelet aangaande de serieuze reactie op het verhaal van de jeugdige verdachte en diens ouders: ‘Doorvragen’, ‘Complimenteren’ en ‘Aanmoedigen’.

Bij de notie ‘Begrip’ is gelet op het gebruik van vakjargon tijdens de zitting, het toetsen van begrip door de kinderrechter en de uitleg van de procedurele kant van de zitting en de rol en functie van de aanwezigen. Betreffende vakjargon is het item ‘Gebruik van jargon’ van belang, en voor het toetsen van begrip het item ‘Begrip verdachte toetsen’. Gemeld moet worden dat de items ‘Gebruik van jargon’ en ‘Begrip verdachte toetsen’ onder het kopje ‘Begrip – jeugdige verdachte’ op de observatielijst, niet alleen gebruikt zijn voor de jeugdige verdachte, maar tevens voor de ouders. Voor de uitleg van de procedurele kant van de zitting en de rol en functie van de aanwezigen wordt van de volgende items gebruik gemaakt: ‘Uitleg rol/functie aanwezigen’ en ‘Uitleg verloop zitting’.

Vervolgens is een overzicht gemaakt van de scores op de relevante items. De scores worden als volgt ingedeeld: score ‘1’ zeer beneden gemiddeld, score ‘2’ beneden gemiddeld, score ‘3’ gemiddeld, score ‘4’ boven gemiddeld en score ‘5’ zeer boven gemiddeld. Op deze manier is overzichtelijk weergegeven op welke items gemiddeld, of juist beter of minder goed gescoord is. Bij de items die een beeld geven van de uitleg van de procedurele kant van de zitting en de rol en functie van de aanwezigen is berekend hoe vaak er ‘ja’, ‘gedeeltelijk’ of ‘nee’ is gescoord. De naar voren gekomen informatie is als geheel bekeken, waardoor opvallende zaken naar voren zijn gekomen, verbanden gelegd zijn en de informatie is geïnterpreteerd.

Interviews

Om de cognitieve en emotionele beleving te onderzoeken zijn er elf interviews afgenomen met de jeugdige verdachten en tien interviews met de ouders van de jeugdige verdachte. Er is gekozen voor deze wijze van informatieverzameling, omdat dit de aangewezen methode is voor het verkrijgen van informatie over kennis, gevoelens, opinies, gedachten en gedragsintenties. Ook is dit een relatief snelle en goedkope wijze van informatieverzameling. Er is gebruik gemaakt van semi-gestructureerde interviews. Hierdoor is er ingespeeld op de moeilijkheden die de respondenten hebben ervaren zonder van het onderwerp af te wijken

(Robson, 2002). Zo zullen ouders en kinderen zich niet altijd bewust zijn van hun gedrag en de motieven hiervoor, en hebben mensen vaak een selectief geheugen. Dit laatste is ondervangen door concrete vragen te stellen. Bij het interpreteren van de resultaten moet rekening worden gehouden dat aan de jeugdige verdachte en diens ouders niet altijd dezelfde vragen gesteld zijn. Het stellen van het aantal en soort vragen is bij semi-gestructureerde interviews situatie afhankelijk. Ook bestaat het risico op sociaal wenselijke antwoorden van ouders en kinderen. Dit is geprobeerd te voorkomen door het interview goed in te leiden en geen instemming of afkeuring op de antwoorden te tonen. Een ander probleem dat zich voor kan doen bij het interview is non-respons: het niet meewerken aan het onderzoek. Mondelinge afname en een goede introductie waarbij op de anonimiteit van de respondenten in het onderzoek wordt gewezen, vermindert dit probleem (Baarda et al., 2005).

De informatie die is verzameld uit de interviews is op papier genoteerd en de irrelevante informatie voor het onderzoek is geschrapt. De overgebleven informatie is gelabeld, zodat er analyse-eenheden overblijven. Deze zijn gesorteerd op thema, zodat per thema binnen het onderzoek informatie gemakkelijk teruggevonden kan worden. De thema's zijn de cognitieve en emotionele beleving van de jeugdige verdachten en hun ouders. Vervolgens zijn de thema's als geheel bekeken, zodat mogelijke verbanden, tegenstellingen, of opvallende zaken naar voren zijn gekomen. Hierna is de concrete informatie geïnterpreteerd. De betekenis van informatie binnen een thema is gedefinieerd en beschreven, zodat er constructen, verbanden, ideeën en concepten ontstaan.

Resultaten

In dit onderdeel zullen de resultaten betreffende de verschillende deelvragen besproken worden. Om een volledig beeld te geven van het verloop van de jeugdstrafzittingen zoals deze zijn geobserveerd, zal hiervan een korte beschrijving worden gegeven. Tijdens een jeugdstrafzitting worden allereerst de jeugdige, de ouders en eventuele hulpverleners de zaal binnengelaten door de bode. De jeugdige verdachte neemt plaats tegenover de kinderrechter en de ouders zitten achterin de zaal. De hulpverleners zitten indien aanwezig links naast de jeugdige verdachte, tegenover de Officier van Justitie. De observatoren nemen links achterin plaats om zodoende redelijk overzicht te hebben. De kinderrechter controleert de gegevens van de jeugdige verdachte en stelt vervolgens de aanwezigen voor. Nadat de Officier van Justitie aangegeven heeft waarvoor de jeugdige verdachte terechtstaat, wordt de jeugdige verhoord door de kinderrechter betreffende het gepleegde feit. Na dit verhoor wordt er door

de kinderrechter gevraagd naar de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige. Hierna worden de ouders aan het woord gelaten. Ook worden eventuele deskundigen of hulpverleners aan het woord gelaten en wordt het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming besproken met het strafadvies. Vervolgens noemt de Officier van Justitie in het requisitoir aan de hand van de vooraf besproken informatie tijdens de zitting de strafeis. Hierna kan de raadsman een pleidooi houden waarin hij de strafeis probeert te verminderen of aan te passen. Vervolgens krijgt de jongere het laatste woord, waarin hij een reactie mag geven op de zitting of over het delict. Ter afsluiting spreekt de kinderrechter het vonnis uit en wordt de verdachte op de mogelijkheid gewezen om in hoger beroep te gaan.

Jeugdige verdachte

In onderstaand deel worden de resultaten besproken die van belang zijn bij de beantwoording van de deelvragen betreffende de jeugdige verdachte, namelijk: ‘In welke mate houdt de kinderrechter zich aan de pedagogische opgave gericht op de participatie van de jeugdige verdachte?’ en ‘Hoe is de cognitieve en emotionele beleving van de jeugdige verdachte tijdens een jeugdstrafzitting?’. Om de pedagogische opgaven van de kinderrechter te kunnen onderzoeken, zullen eerst de resultaten betreffende het contact tussen de kinderrechter en de jeugdige verdachte worden beschreven. Vervolgens zullen de resultaten met betrekking tot het begrip van de jeugdige verdachte tijdens de jeugdstrafzitting worden beschreven. Als laatste zal worden ingegaan op de cognitieve en emotionele beleving van de jeugdige verdachte tijdens de jeugdstrafzitting.

Contact

Betreffende het aspect ‘Contact’ wordt allereerst gelet op de *geïnteresseerde houding* van de kinderrechter. Op de observatielijst wordt op het item ‘interesse tonen in verhaal’ over het algemeen gemiddeld, maar ook vaak bovengemiddeld gescoord. Het valt op dat alle kinderrechters een geïnteresseerde houding aannemen. Non-verbaal wordt er interesse getoond in het verhaal van de jeugdige door het maken van oogcontact, glimlachen en knikken. Ook wordt er verbaal interesse getoond door het stellen van vragen aan de jeugdige verdachten, zoals: ‘Vind je het spannend?’, ‘Hoe gaat het met je?’ en ‘Hoe vind je het om hier te zijn?’. Deze gesprekstechnieken worden toegepast om de jeugdige het gevoel te geven dat er interesse wordt getoond, wat belangrijk is voor een soepel contact (Delfos, 2009).

Verder is ook een *serieuze reactie* op het verhaal van de jeugdige verdachte door complimenteren, doorvragen en aanmoedigen, van groot belang bij het creëren van een soepel

contact tijdens de jeugdstrafzitting. De verdachte krijgt het gevoel dat er echt geluisterd wordt naar zijn verhaal en dat hij gerespecteerd wordt (Delfos, 2009). Er wordt er door de kinderrechters veel doorgevraagd. Op ‘doorvragen’ wordt gemiddeld tot bovengemiddeld gescoord. Dit betekent dat er niet direct genoeg genomen wordt met een antwoord van de jeugdige verdachte. Het volgende fragment is hier een voorbeeld van:

‘Ik doe dat soort dingen niet meer’

‘Oké. Waarom niet?’

Het onderdeel ‘aanmoedigen’ is op de observatielijsten gemiddeld gescoord, vooral wanneer de jeugdige verdachte stil valt. Door aan te moedigen met opmerkingen als ‘Ga maar door’ en ‘Ja, en toen?’, lukt het de kinderrechters vaak om het gesprek op gang te houden. Verder blijkt uit de observaties dat er een verschil bestaat tussen de kinderrechters in de mate van ‘complimenteren’. Sommige rechters geven veel complimenten, anderen niet of nauwelijks. Indien er wordt gecompimenteerd worden er opmerkingen gemaakt als: ‘Goed dat je over gaat dit jaar’, of ‘Het is super dat je niet meer spijsbelt’.

Begrip

Bij het aspect ‘Begrip’ is gelet op de uitleg over de zitting, het gebruik van vakjargon tijdens de zitting en het toetsen van begrip door de kinderrechter. Uit de observaties komt naar voren dat er tijdens de zittingen weinig uitleg wordt gegeven over de procedure en de rol en functie van aanwezigen. Tijdens twee van de twintig zittingen wordt op het item *uitleg van procedure* ‘Ja’ gescoord, bij zeven ‘Gedeeltelijk’ en bij elf zittingen ‘Nee’. Dit betekent dat er tijdens de zittingen zeer weinig uitleg wordt gegeven over de gang van zaken tijdens een jeugdstrafzitting. Iets hoger is gescoord op het item *uitleg over de rol en functie van de aanwezigen*. Tijdens zes zittingen wordt ‘Ja’ gescoord, bij vier zittingen ‘Gedeeltelijk’ en bij tien zittingen ‘Nee’. Dit betekent dat er iets meer uitleg wordt gegeven, maar dat het vaak niet wordt gedaan. Het feit dat er weinig wordt uitgelegd tijdens de zittingen, zou mogelijk kunnen zorgen voor onduidelijkheden tijdens het proces.

In tegenstelling tot wat er uit de literatuur naar voren komt, wordt er weinig *vakjargon* gebruikt. De resultaten laten zien dat er beneden gemiddeld gescoord wordt op ‘vakjargon’. Indien er wel juridische termen voorkomen, worden deze vaak verduidelijkt door de kinderrechters. Het is opvallend dat er tijdens één zitting op dit item bovengemiddeld gescoord is, wat betekent dat er wel veel vakjargon is gebruikt. Echter, er is ook bij deze zitting veel verduidelijking gegeven. Op momenten van het toetsen van het begrip van de jeugdige verdachte tijdens deze terechtzitting, leek hij alles te begrijpen.

Het *toetsen van begrip* van de jeugdige verdachten wordt bij de geobserveerde zittingen erg wisselend toegepast. Het verschilt per zitting hoe vaak er expliciet aan de jeugdige gevraagd wordt of er begrepen is wat er is gezegd. Over het algemeen kan er worden gesteld dat het begrip van de jeugdige verdachte op gemiddeld niveau wordt getoetst, namelijk minstens twee keer per zitting. Het toetsen wordt expliciet gedaan: ‘Heb je het begrepen?’, ‘Snap je wat er is gezegd?’, of ‘Volg je het nog?’. Wel is het opvallend dat de kinderrechter snel genoeg neemt indien een jeugdige verdachte zegt iets te begrijpen. Een voorbeeld hiervan is:

‘Heb je het begrepen?’

‘Ja.’

‘Oké, dan gaan we nu verder.’

Bij bovenstaand voorbeeld is het echter de vraag of de jeugdige verdachte hetgeen dat gevraagd is ook echt begrepen heeft. Wellicht denkt de jeugdige het begrepen te hebben, of antwoordt de jeugdige bevestigend om van de vragen af te zijn. Dit is eenvoudig te toetsen door de jeugdige verdachte iets in eigen woorden te laten benoemen of de informatie nogmaals samen te laten vatten.

Cognitieve beleving

Er zal gekeken worden naar de *cognitieve beleving* van de jeugdigen. Een goede cognitieve beleving is volgens Kilkelly (2008) van belang, omdat beter begrip mogelijk leidt tot verbetering van het gedrag van de verdachte.

Aan vier van de elf verdachten is gevraagd naar de uitleg van de procedures tijdens de zitting. Deze vier verdachten geven aan dat, in tegenstelling tot wat uit de observaties blijkt, de rechter de regels en procedures voorafgaand aan de zitting goed heeft uitgelegd. Alle aanwezigen zijn voorgesteld en het verloop van de zitting is kort omschreven. Een voorbeeld waaruit dit blijkt is:

‘De rechter legde alles goed uit en gaf aan wat we gingen doen.’

Deze jeugdigen vermelden dat zij dit als prettig hebben ervaren, omdat zij hierdoor meer inzicht kregen in het verloop van de zitting en daardoor minder gespannen waren. Eén jeugdige geeft aan dat de uitleg van procedures voor hem geen nieuwe informatie was:

‘Alles wat ze zei, had mijn advocaat al verteld. Het was precies zoals ik verwachtte.’

Verder melden bijna alle jeugdigen dat de kinderrechter duidelijke taal spreekt, goed luistert en weinig vakjargon gebruikt. Volgens één verdachte is er wel veel vakjargon gebruikt, maar dit heeft geen belemmering gevormd voor het begrip van de zitting. Een voorbeeld hiervan is:

‘Soms gebruikte de rechter wel moeilijke woorden, maar ze legde het daarna meteen uit. Hierdoor snapte ik goed wat ze bedoelde.’

Wanneer er gevraagd wordt naar het verschil met eerdere zittingen, geven twee jeugdigen aan dat eerdere contacten met kinderrechters heel anders verliepen. Eén verdachte vertelt:

‘Ik ben ooit bij een kinderrechter geweest die zoveel moeilijke woorden gebruikte dat ik er niets meer van snapte. Deze keer was het heel anders, nu begreep ik het wel!’

Ook de mogelijkheid om vragen te stellen heeft mogelijk tot beter begrip geleid. Vijf jeugdigen vertellen dat de rechter regelmatig controleert of alles duidelijk is en of er misschien vragen zijn. Eén verdachte geeft echter wel aan dat hij enkel vragen mocht stellen op ‘gezette’ tijden. Hij heeft dit als negatief ervaren:

‘Als ik een vraag had, moest ik wachten tot de rechter zei dat ik een vraag mocht stellen. Ik vond dat erg vervelend, omdat ik hierdoor allang weer was vergeten wat ik wilde vragen.’

Toch vermeldt een andere jeugdige dat hij wel tussendoor vragen mocht stellen zonder toestemming van de rechter. Hier was echter een andere rechter bij aanwezig.

Wanneer er gevraagd wordt naar de verkregen straf, kunnen acht jeugdige verdachten precies uitleggen wat hun straf inhoudt. Vooral de term ‘voorwaardelijk’ wordt goed uitgelegd:

‘Ik heb een voorwaardelijke taakstraf gekregen. Dit betekent dat ik deze straf alleen krijg als ik wéér iets verkeerd doe.’

Emotionele beleving

Daarnaast is er aan de verdachten gevraagd naar hun *emotionele beleving* van de jeugdstrafzitting. Positieve emotionele beleving leidt mogelijk tot verbetering van het gedrag van de jeugdige én kan terugval in de criminaliteit voorkomen (Sprott & Greene, 2008). Opmerkelijk is dat alle elf de jeugdige verdachten de zitting over het algemeen positief hebben ervaren. Twee verdachten geven aan dat zij de zitting zelfs positiever hebben ervaren dan voorgaande contacten met justitie. Vooral de kinderrechter speelt hierin een belangrijke rol doordat zij een open houding heeft en luistert zonder oordeel. Eén jongen vertelt:

‘Ik vond het fijn dat de kinderrechter zo goed luisterde. De vorige rechter zag me als een verdachte en veroordeelde mij gelijk. Deze rechter luisterde goed naar mij en zag me meer als gewoon een mens.’

Twee jeugdigen geven aan dat zij voorafgaand aan de zitting erg gespannen waren. Onduidelijke verwachtingen en angst voor het vonnis hebben hier mogelijk aan bijgedragen. Eén verdachte vertelt dat hij had verwacht dat de rechter strenger zou zijn. Weer een ander vermeldt:

‘De rechter was wel streng, maar ook rechtvaardig.’

Vijf jeugdigen melden na afloop dat zij erg opgelucht zijn. Bij twee van de vijf heeft dit mogelijk te maken met de strafbepaling. Zij zijn na afloop van de zitting vrijgesproken. Opvallend is dat één verdachte aangeeft dat hij erg opgelucht is, terwijl er nog geen uitspraak is gedaan. Mogelijk heeft de positieve sfeer in de rechtbank een rol gespeeld bij de positieve beleving van de jeugdige.

Vijf verdachten hebben aangegeven dat de rechter goed heeft geluisterd en dat zij voldoende ruimte hebben gekregen om hun verhaal te vertellen. Ook geven zij aan dat hun verhaal serieus is genomen:

‘Ik vond het fijn dat de rechter zo goed luisterde en dat ik ook mijn kant van het verhaal mocht vertellen.’

Twee jeugdigen vermelden later dat zij ook het idee hebben dat hun verhaal is meegenomen in de beslissing van de zwaarte van de straf.

Opmerkelijk is dat op de laatste dag van de interviews twee jeugdigen vermelden dat zij hun verhaal niet hebben mogen vertellen. Zij geven aan dat de rechter hun verhaal enkel heeft beschreven en heeft gevraagd of de informatie wel of niet juist is. De twee jeugdigen hebben dit niet als negatief ervaren.

Ouders

In dit deel zullen de resultaten van de deelvragen betreffende de ouders beantwoord worden. Dit zal op dezelfde manier worden gedaan zoals in het vorige deel over de jeugdige verdachte. Allereerst worden de resultaten betreffende de deelvraag: ‘In welke mate houdt de kinderrechter zich aan de pedagogische opgaven gericht op de participatie van de ouders van de jeugdige verdachte?’, beantwoord. Vervolgens worden de resultaten betreffende de deelvraag: ‘Hoe is de cognitieve en emotionele beleving van de ouders tijdens de jeugdstrafzitting’, beantwoord. Allereerst worden de resultaten betreffende ‘contact’ besproken en vervolgens de resultaten betreffende ‘begrip’. Daarna worden de resultaten betreffende de cognitieve en emotionele beleving van ouders besproken.

Contact

Bij de notie ‘contact’ is er gelet op de al dan niet geïnteresseerde houding van de kinderrechter tegenover het verhaal van de ouders en de serieuze reactie van de kinderrechter op het verhaal van de ouders. Uit de observaties is gebleken dat, net als bij de jeugdige verdachte, alle kinderrechters een bovengemiddelde *geïnteresseerde houding* aannemen ten opzichte van het verhaal van de ouders. Deze geïnteresseerde houding van de kinderrechters tijdens de zitting, bestaat uit het aankijken van de ouders, het knikken, de open houding van

de kinderrechter en het gebruiken van tussenwerpingen zoals ‘Hm’ of ‘Ja’. Soms probeert de kinderrechter informatie bij de ouders te verkrijgen wanneer de ouders zelf weinig spraakzaam zijn. De kinderrechter vraagt dan: ‘Hoe gaat het?’ of ‘Gaat het goed?’. Met betrekking tot de *serieuze reactie* zijn, in tegenstelling tot de serieuze reactie die bij de jeugdige verdachte wordt gegeven, lager dan gemiddelde resultaten naar voren gekomen. Nadat de ouders hun verhaal verteld hebben, vragen de kinderrechters weinig door op de informatie van de ouders. De ouders mogen hun zegje doen, maar daar blijft het bij. Vaak zeggen de kinderrechters nadat de ouders hun verhaal hebben verteld ‘Oke’ en vervolgen de zitting. Met betrekking tot het complimenteren en aanmoedigen geldt hetzelfde. Er worden weinig complimentjes uitgedeeld en er wordt tevens weinig aangemoedigd. Wel koppelen kinderrechters in sommige zittingen tijdens het vonnis terug op het verhaal van de ouders en worden er alsnog complimentjes uitgedeeld of aangemoedigd. De kinderrechter zegt bijvoorbeeld in het vonnis tijdens een zitting:

‘Je ouders geven ook al aan dat het erg goed met je gaat, ook op school en ook thuis met de opvoeding. Je ouders verdienen net als jij een compliment. Hierom zal ik wat lager gaan zitten dan de strafeis van de Officier’.

Begrip

Bij de notie ‘Begrip’ is gelet op de uitleg van de procedurele kant van de zitting, het gebruik van vakjargon en het toetsen van begrip door de kinderrechter. Voor *de uitleg van de procedure en de rol en functie van de aanwezigen* voor de ouders, zijn dezelfde resultaten van toepassing als voor de jeugdige verdachte. Er blijkt dat er weinig aandacht besteed wordt aan uitleg.

Verder is uit het onderzoek gebleken dat de kinderrechter weinig *vakjargon* gebruikt. Hierop is beneden gemiddeld gescoord. Wat is opgevallen tijdens de zittingen is dat de kinderrechter meer dan de andere actoren in de zaal, op het niveau van de jongere probeert te komen, en dus ook tegen de ouders vakjargon vermijdt. Wel verschilt het gebruik van vakjargon per kinderrechter. Waar de ene kinderrechter zegt:

‘Wat jij gedaan hebt dat is het wegnemen van onderdelen van een scooter in gemeenschap’, zegt de ander kinderrechter:

‘Je hebt met een groep, een aantal jongens bij elkaar, onderdelen van een scooter gestolen’.

Ook komt uit de resultaten naar voren dat het toetsen van begrip bij ouders als beneden gemiddeld is gescoord. Mogelijk omdat het toetsen van begrip bij ouders, als minder belangrijk wordt geacht dan het toetsen van begrip bij de jeugdige verdachte. De

kinderrechter gaat er vanuit dat de ouders van de verdachte begrijpen wat er tijdens de zitting gezegd wordt.

Cognitieve beleving

Onder de *cognitieve beleving* van ouders wordt verstaan dat zij begrijpen wat er zich tijdens de zitting afspeelt (Weijers, 2008b). Aan de ouders zijn vragen gesteld ten aanzien van het gebruikte vakjargon van kinderrechters en begrip over de procedures tijdens de zitting.

Uit het onderzoek blijkt dat alle ouders stellen dat zij hebben begrepen wat er zich tijdens de zitting heeft afgespeeld. De kinderrechters zijn volgens hen duidelijk te volgen. De ouders uit het onderzoek geven aan dat de kinderrechter geen vakjargon heeft gebruikt waarvan zij de betekenis niet kennen. Deze resultaten zijn in overeenstemming met de resultaten betreffende de jeugdige verdachte. De goede cognitieve beleving wordt door de ouders als ‘zeer prettig’ ervaren. Hierbij benadrukken zij vooral dat dit in het belang is geweest van hun kind. Er is echter één ouder die betwijfelt of het taalgebruik van de kinderrechter niet te moeilijk is geweest voor zijn kind. De verschillende procedures die tijdens de zitting aan de orde komen zijn volgens alle ouders voldoende toegelicht. Een ouderpaar zei hier het volgende over:

‘De toelichting van de kinderrechter bij de zitting zorgde ervoor dat ik begreep welke procedures er gevolgd werden’.

Emotionele beleving

Voor een goede *emotionele beleving* van ouders is het voor de kinderrechter van belang om op de juiste wijze contact te maken. Dit wordt bemoeilijkt door de formele setting waarin de jeugdstrafzitting zich afspeelt (Weijers, 2008b). Van de ondervraagde ouders geeft de helft aan dat zij ‘zenuwachtig’ of ‘gespannen’ zijn geweest tijdens de jeugdstrafzitting. Hierbij speelt de angst dat hun kind een hoge straf opgelegd zou krijgen een grote rol. Ouders van wie het de eerste keer is dat zij met hun kind bij de kinderrechter moeten verschijnen geven aan dat dit ook voor spanning bij hen heeft gezorgd. Dit wordt onderstreept door ouders die al eerder een zitting hebben bijgewoond en zich ‘goed’ voelen. Eén van hen verklaarde namelijk het volgende:

‘Wij zijn vaker bij de kinderrechter geweest voor onze zoon. We wisten dus heel goed wat we konden verwachten en waren hierdoor niet meer zo gespannen’.

Van de geïnterviewde ouders geven er vier na afloop aan ‘opgelucht’ te zijn. De reden hiervoor ligt volgens hen bij de positieve uitkomst van de zitting voor hun kind.

Acht van de tien ouders kijken tevreden terug op de jeugdstrafzitting. De voornaamste reden hiervoor is dat de kinderrechter ‘begrip’ heeft getoond voor de situatie waarin de ouders zich bevinden. De persoon van de kinderrechtters omschrijven ouders als ‘prettig’ en ‘duidelijk’. Een van de ouders verwoordt dit als volgt:

‘Ik had het gevoel dat de kinderrechter wel begrip voor onze situatie heeft. Hierdoor voelde ik mij al snel op mijn gemak in de rechtszaal’.

De twee ouders die ontevreden terugkijken op de zitting benadrukken dat zij het niet eens zijn met de beslissing dat hun kind voor de kinderrechter heeft moeten verschijnen:

‘Ik heb een hoop onzin gehoord tijdens de zitting. De kinderrechter had ook amper bewijs tegen mijn kind. Het is eigenlijk allemaal geldverspilling geweest.’

Zes van de tien ouders geven aan dat de kinderrechter heeft gevraagd naar hun reactie op de zaken die aan bod zijn gekomen tijdens de zitting. Drie van deze zes ouders geven aan dat zij hier ook niet de behoefte hebben gevoeld om een reactie te geven. Een van hen verklaart dat ook zijn gebrekkige begrip van de Nederlandse taal hierbij een rol speelt. De ouders van één kind geven aan dat zij wel aan het woord hadden willen komen en zodoende niet tevreden zijn met hun rol tijdens de zitting:

‘Ik zat de hele tijd met mijn hand omhoog, maar de kinderrechter liet mij niet aan het woord. Dit vond ik erg vervelend, aangezien ik een aantal dingen had voorbereid voor de zitting’.

Op de vraag of ouders het gevoel hebben dat zij hun verhaal kwijt hebben gekund aan de kinderrechter, geven vier van de tien ouders aan hun verhaal niet te hebben verteld aan de rechter, omdat zij enerzijds de behoefte hiertoe niet hebben gevoeld. Anderzijds worden de ouders daadwerkelijk niet aan het woord gelaten door de kinderrechter op momenten dat zij dat willen. Zes van de tien ouders geven aan dat zij wel hun verhaal kwijt hebben gekund. Een voorbeeld hiervan:

‘Ik kon mijn verhaal goed doen. Ik heb echt het idee dat er naar mij werd geluisterd tijdens de zitting.’

Een andere ouder benadrukt vooral dat hij dit vanzelfsprekend vindt:

‘Ik weet toch ook het meeste over mijn kind. Het zou raar zijn als ik mij kant van het verhaal niet had kunnen laten horen.’

Conclusie

De hoofdvraag ‘In welke mate houdt de kinderrechter zich tijdens jeugdstrafzittingen in de rechtbank te Haarlem aan de pedagogische opgave gericht op de participatie en beleving van de jeugdige verdachte en diens ouders?’ kan aan de hand van de deelvragen worden

beantwoord. Er wordt allereerst ingegaan op de antwoorden van de deelvragen betreffende de jongeren: ‘In welke mate houdt de kinderrechter zich aan de pedagogische opgaven gericht op de participatie van de jeugdige verdachte?’ en ‘Hoe is de cognitieve en emotionele beleving van de jeugdige verdachte tijdens een jeugdstrafzitting?’.

Om te kunnen voldoen aan de pedagogische opgave, namelijk het bevorderen van participatie van de jeugdige verdachte, blijkt uit literatuuronderzoek dat de kinderrechter voldoende contact moet leggen met de jeugdige en er gezorgd moet worden voor goed begrip van het proces door de verdachte (Weijers, 2008b). Uit de resultaten van de interviews en de observaties is naar voren gekomen dat de rechters over het algemeen veel initiatief nemen om een goed contact te bewerkstelligen met de jeugdige. Er is geen eenduidige conclusie te geven over de mate waarin de kinderrechter het begrip van de jeugdige verdachte bevordert. In tegenstelling tot wat er uit de literatuur naar voren komt (Weijers, 2004), blijkt uit de resultaten van dit onderzoek dat er weinig vakjargon wordt gebruikt. De rechter toetst het begrip van de verdachte met regelmaat. Een tegenstrijdig resultaat is dat uit de observaties naar voren komt dat de kinderrechter weinig uitleg geeft over de gang van zaken tijdens de jeugdstrafzitting, terwijl uit de interviews naar voren komt dat de jeugdige verdachten van mening zijn dat de kinderrechter wel voldoende uitleg heeft gegeven. Toch kan betreffende de jeugdige verdachte concluderend worden gesteld dat de kinderrechters grotendeels aan de voorwaarden voor goede participatie hebben voldaan, wat mogelijk bij heeft gedragen aan de positieve emotionele en cognitieve beleving van de jeugdige verdachten.

De deelvragen betreffende de ouders worden op dezelfde wijze als de deelvragen betreffende de jeugdige verdachte besproken: ‘In welke mate houdt de kinderrechter zich aan de pedagogische opgaven gericht op de participatie van de ouders van de jeugdige verdachte?’ en ‘Hoe is de cognitieve en emotionele beleving van de ouders tijdens de jeugdstrafzitting’.

De kinderrechters houden zich gedeeltelijk aan de pedagogische opgave contact maken met ouders. Uit de observaties blijkt dat de kinderrechter een geïnteresseerde houding heeft tegenover de ouders, maar dat zij onvoldoende de gelegenheid krijgen om informatie te verschaffen over hun kind. Dit is een gemiste kans, aangezien uit de literatuur is gebleken dat door actieve betrokkenheid ouders belangrijke informatie kunnen verschaffen, een bijdrage kunnen leveren aan de verdediging van hun kind en morele ondersteuning kunnen bieden (Bradshaw, Glaser, Calhoun & Bates, 2006; Van der Linden, Siethoff & Zeijlstra-Rijpstra, 2009; Varma, 2007). Er blijkt echter wel dat, net als uit de literatuur (Emster, 2008), de kinderrechter in het vonnis vaak een serieuze reactie toont op het verhaal van de ouders. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het verhaal dat de ouders vertellen er wel toe doet, ook

al hebben zij weinig gelegenheid om hun verhaal te doen. Wat betreft het begrip van ouders kan worden gesteld dat zowel uit de interviews als uit de observaties blijkt dat er weinig vakjargon wordt gebruikt tijdens de zitting. Wel is gebleken uit de observaties dat de kinderrechter weinig uitleg heeft gegeven over de procedures. Dit is in tegenstelling tot de resultaten uit de interviews. Uit deze interviews is gebleken dat ouders de zitting over het algemeen cognitief en emotioneel positief ervaren hebben.

Er zal een antwoord worden geformuleerd op de probleemstelling van het onderzoek. Er kan worden gesteld dat de kinderrechter de actieve participatie van de jeugdige verdachten voldoende bevordert, wat mogelijk bijdraagt aan een positieve cognitieve en emotionele beleving van de terechtzitting. Met betrekking tot de participatie van ouders kan de kinderrechter meer aandacht besteden aan de actieve betrokkenheid tijdens het proces. Dit zal mogelijk leiden tot meer ondersteuning van de jeugdige verdachten en zal de cognitieve en emotionele beleving optimaliseren.

Discussie

Bij het antwoord op de hoofdvraag zoals deze in de conclusie gegeven is, kunnen verschillende kanttekeningen gemaakt worden. Ten eerste is het onderzoek alleen uitgevoerd in de rechtbank te Haarlem. De resultaten zijn niet te generaliseren naar andere rechtbanken, of andere jeugdige verdachten en ouders in Nederland. Wat ook ten kosten gaat van de externe validiteit, is het feit dat er slechts twintig zittingen geobserveerd zijn, en er een beperkt aantal mensen geïnterviewd is.

Het feit dat de kinderrechter voorafgaande aan het onderzoek op de hoogte is gesteld van het onderwerp, kan nadelig zijn voor de interne validiteit van het onderzoek. Tijdens de observaties hebben de onderzoekers geregeld met advocaten van de jeugdige verdachten gesproken. Er is regelmatig aangegeven dat de kinderrechter een bijzonder toegankelijke benadering heeft toegepast. Ook is gebleken dat het taalgebruik tijdens de zitting aangepast is aan het niveau van de jeugdige. Advocaten geven aan dat de kinderrechters normaliter formeler, strenger en minder toegankelijk zijn, en er minder verduidelijking plaatsvindt. Deze bias zou voor een positiever beeld kunnen zorgen dan in werkelijkheid het geval is.

Een andere factor die de resultaten van het onderzoek heeft kunnen beïnvloeden, is het feit dat de informatie verzameld is door middel van semi-gestructureerde interviews, waardoor de kans op sociale wenselijkheid toeneemt. Wellicht zijn de participanten ervan uitgegaan dat een positief antwoord wenselijk is en hebben hierdoor een positieve beleving

van de zitting aan de interviewers getoond. Ook hebben de interviewers de indruk gekregen dat de participanten snel weg wilden na de zitting, waardoor zij korte positieve antwoorden hebben gegeven, zodat er minder mogelijkheden zijn tot het doorvragen naar achterliggende gedachten. Bovenstaand feit zou kunnen verklaren waarom de jongeren aangeven dat zij de zitting op zowel cognitief als emotioneel niveau erg positief beleefd hebben, terwijl dit uit de observaties niet naar voren komt.

Een andere beperking waardoor de informatie uit de interviews vertekend kan zijn, is het gegeven dat niet aan alle participanten dezelfde vragen zijn gesteld. Als voorbeeld geven vier van de elf participanten aan dat er tijdens de zitting voldoende uitleg is gegeven. Echter is deze vraag niet aan de andere zeven participanten gesteld, waardoor over hun mening onduidelijkheid blijft bestaan.

Een aandachtspunt betreffende de observaties is subjectiviteit. Hoewel de observaties van twee beoordelaars zijn vergeleken, kan individuele betekenisgeving een invloed hebben gehad op het interpreteren van de zitting en het invullen van de observatielijst. Er zijn geen standaard normen voor bijvoorbeeld de moeilijkheidsgraad van woorden, een gemiddeld geïnteresseerde houding of het voldoende toetsen van begrip.

Om een volledig, goed onderbouwd, en generaliseerbaar antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag, is verder onderzoek noodzakelijk. Een belangrijk punt dat genoemd moet worden, is dat de pedagogische opgaven zoals vermeld in de literatuur uit meer facetten bestaan dan alleen participatie. De resultaten van dit onderzoek geven daarom een onvolledig beeld weer van de pedagogische opgaven in zijn geheel, uitgeoefend door de kinderrechter. Er kunnen op basis van dit onderzoek verschillende aanbevelingen gedaan worden voor vervolgonderzoek. Ten eerste is het van belang een grote onderzoeksgroep te bereiken en het onderzoek in meerdere rechtbanken verspreid door Nederland uit te voeren. Ten tweede zou het voor het trekken van conclusies op basis van de interviews wenselijk zijn dat dezelfde vragen aan elke participant gesteld worden. Om bias te voorkomen zou er discreter met het onderwerp van het onderzoek om moeten worden gegaan.

Referenties

- Baarda, D. B., Goede, M. P. M., de, & Teunissen, J. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek*. (2e herziene druk). Groningen: Wolters Noordhoff.
- Bac, J. R., & Mijnaerends, E. M. (2000). *De jeugdige delinquent en het recht*. Den Haag: Elsevier.
- Bakker, M. (2009). *De autoritatieve kinderrechter: effecten op jeugdige delinquenten*. Utrecht, Universiteit Utrecht. (Unpublished).
- Beaulieu, L. A., & Cesaroni, C. (1999). The changing role of the youth court judge. *European Journal on Criminal Policy and research*, 7, 363-393.
- Bradshaw, C. P., Glaser, B. A., Calhoun, G. B., & Bates, J. M. (2006). Beliefs and practices of the parents of violent and oppositional adolescents: An ecological perspective. *The Journal of Primary Prevention*, 27, 245-263.
- Bryan-Hancock, C., & Casey, S. (2009). Psychological maturity of at-risk juveniles, young adults and adults: Implications for the justice system. *Psychiatry, Psychology and Law*, 17, 57-69.
- Clark, M. D. (2001). Influencing positive behavior change: increasing the therapeutic approach of juvenile courts. *Federal Probation*, 65, 18-27.
- Cooper, D. K. (1997). Juveniles' understanding of trial-related information: Are they competent defendants? *Behavioral Sciences and the Law*, 15, 167-180.
- Crawford, E., & Bull, R. (2006). Teenagers' difficulties with key words regarding the criminal court process. *Psychology Crime & Law*, 12, 653-667.
- Delfos, F. D. (2009). *Ik heb ook wat te vertellen! Communiceren met pubers en adolescenten*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Emster, F. W. H. (2008). Wetvoorstel versterking positie slachtoffer, 30-143. Verplichte aanwezigheid ouders: brief aan Minister van Justitie, Hirsch Ballin, *website Raad voor de Rechtspraak*, www.rechtspraak.nl.
- Geraghty, T. F. (1998). Justice for children: How do we get there? *The Journal of Criminal Law & Criminology*, 88, 190-243.
- Greene, C., Sprott, J. B., Madon, N. S., & Jung, M. (2010). Punishing processes in youth court: procedural justice, court atmosphere and youths' views of the legitimacy of the justice system. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 52, 527-544.

- Grisso, T., Steinberg, L., Woolard, J., Cauffman, E., Scott, E., Graham, S., et al. (2003). Juveniles' competence to stand trial: A comparison of adolescent' and adults' capacities as trial defendants. *Law and Human Behavior*, 27, 333-363.
- Hoeve, M., Dubas, J., Eichelsheim, V., Laan, P. van der, Smeenk, W., & Gerris, J. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37, 749-775.
- Hokwerda, Y. M. (2001). Jeugdstrafzittingen, een leerzame ervaring? Een oriënterend onderzoek naar het opvoedkundige element in de praktijk van jeugdstrafzittingen in Nederland en Engeland. Utrecht: Universiteit Utrecht. (Unpublished).
- Jonge, G., de (1999a). Het jeugdstrafrecht kan meer van de ouders vergen, *Christen Democratische Verkenningen*, 19, 152-166.
- Jonge, G., de (1999b). De verantwoordelijkheid van ouders in het Nederlandse jeugdstrafrecht. *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht*, 11, 224-232.
- Jonge, G., de, & Weijers, I. (2008). De rol van de ouders in de jeugdstrafrechtspleging. In I. Weijers & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief* (283-295), Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Kilkelly, U. (2008). Youth Courts and Children's Rights: The Irish Experience. *Youth Justice*, 8, 39-56.
- Linden, A. P., van der, Siethoff, F. G. A., ten, & Zeijlstra-Rijpstra, A. E. I. J. (2009). Jeugd en recht. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Losoncz, I. & Tyson, G. A. (2007). Parental shaming and adolescent delinquency: A partial test of reintegrative shaming theory. *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 40, 161-178.
- Murray, J., & Farrington, D. P. (2010). Risk factors for conduct disorder and delinquency: Key findings from longitudinal studies. *Canadian Journal of Psychiatry*, 55, 633-642.
- Nagin, D. S., & Land, K. C. (1993). Age, criminal careers, and population heterogeneity: Specification and estimation of a non-parametric, mixed poisson model. *Criminology*, 31, 327-362.
- Peterson-Badali, M., & Broeking, J. (2010). Parents involvement in youth justice system: Rethoric and reality. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 52, 1-27.
- Piquero, A. R., Fagan, J., Mulvey, E. P., Steinberg, L., & Odgers, C. (2005). Criminology: Developmental trajectories of legal socialization among serious adolescent offenders. *The Journal of Criminal Law & Criminology*, 96, 267-298.
- Robson, C. (2002). *Real World Research*. Oxford, UK: Blackwell.

- Schreijenberg, A., Timmermans M., & Homburg, G. H. J. (2010). Aanwezigheid verplicht: Een inventarisatie van de gevolgen van de aanwezigheidsplicht voor ouders bij de kinderrechter, onderzoek WODC. *Regioplan Beleidsonderzoek*, 1-80.
- Schuytplot, A. (1999). Ouders en kinderen in de rechtszaal: Begrip en onbegrip van juridische procedures. *Nederlands Tijdschrift voor Opvoeding, Vorming en Onderwijs*, 15, 225- 238.
- Sprott, J. B., & Greene, C. (2008). Trust and confidence in the courts: Does the quality of treatment young offenders receive affect their views of the courts? *Crime & Delinquency*, 56, 269- 288.
- Travers, M. (2007). Sentencing in the children's court: An ethnographic perspective. *Youth Justice*, 7, 21-35.
- Varma, K. N. (2007). Parental Involvement in Youth Court. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 49, 231-260.
- Weijers, I. (2004). Requirements for communication in the courtroom: A comparative perspective on the youth court of England/Wales and The Netherlands. *Youth Justice*, 4, 22-31.
- Weijers, I. (2008a). De leeftijdsgrenzen. In I. Weijers & F. Imkamp (Eds), *Jeugdstrafrecht: In internationaal perspectief* (267-282), Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Weijers, I. (2008b). De pedagogische opgaven van de jeugdstrafzitting. In I. Weijers & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht: In internationaal perspectief* (315-324). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Weijers, I. (2008c). Grondslagen van jeugdstrafrecht. In I. Weijers & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht: In internationaal perspectief* (31-52), Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Weijers, I. (2008d). De adolescent. In I. Weijers & C. Eliaerts (Eds.), *Jeugdcriminologie: Achtergronden van jeugdcriminaliteit* (71-85). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Weijers, I., & Hokwerda, Y. M. (2003). Patterns and possibilities for pedagogical communication in juvenile courts: England and Wales and The Netherlands. In F. Dünkel & K. Drenkhahn (Eds.), *Youth Violence: New Patterns and Local Responses* (679-690). Greifswald: Ernst-Moritz-Arndt-Universität.
- Weijers, I., & Rap, S. (2008). Een landenvergelijking. In I. Weijers & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht: In internationaal perspectief* (161-173), Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

- Weijers, I., Bruning, M., & Jonge, G., de (2008). Ouders dwingen tot bijwonen jeugdstrafzitting slecht idee. *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht*, 6, 132-134.
- Woolard, J. L., Harvell, S., & Graham, S. (2008). Anticipatory justice among adolescents: Age and racial/ethnic differences in perceived unfairness of the justice system. *Behavioral Sciences and the Law*, 26, 207-226.

Bijlage 1

Observatielijst Jeugdstrafzitting		Nr.:
<i>Algemeen</i>		
Observator:		Arrondissement:
Start:	Eind:	Rechter:
		Officier van Justitie:
Bijzonderheden (ruis):		
Beschrijving setting rechtbank:		
- Naam / Functie bordjes: JA / NEE		
- Plaats jeugdige verdachte:		
- Plaats ouders:		
<i>Gegevens – jeugdige verdachte</i>		
Leeftijd:	Geslacht: M / V	Etniciteit:
Ontkennende verdachte: JA / NEE / DEEL		First Offender: JA / NEE / ONBEKEND
Soort zitting:		Voorarrest: JA / NEE
Delictsomschrijving:		
<i>Aanwezigen</i>		
	Aanwezig	Reden voor afwezigheid
Rechter		
Officier van Justitie		

Griffier		
Jeugdige verdachte		
Raadsman		
Ouders / verzorgers	Vader	
	Moeder	
	Anders:	
Overige familieleden	Broer / Zus	
	Opa / Oma	
	Oom / Tante	
	Anders:	
Deskundigen	Raad voor de Kinderbescherming	
	Jeugdreclassering	
	Maatschappelijk werk	
	Anders:	
Getuige		
Slachtoffer		
Tolk		
Overigen		
Uitleg – door rechter		
Voorstellen van aanwezigen: JA / NEE / Gedeeltelijk		

Uitleg rol/functie aanwezigen: JA / NEE / Gedeeltelijk			
Uitleg verloop zitting: JA / NEE / Gedeeltelijk			
Begrip – jeugdige verdachte			
	Rechter	Officier	Raadsman
Tempo (laag – hoog)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Volume (zacht – hard)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Articulatie (onduidelijk – overdreven)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Intonatie (vriendelijk – streng)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Moeilijkheidsgraad (te makkelijk – te moeilijk)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Gebruik van jargon (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Gebruik van afkortingen (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Verduidelijking (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Begrip verdachte toetsen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Inhoud – Communicatie met jeugdige verdachte			
- Maakt de jeugdige verdachte gebruik van zwijgrecht: JA / NEE / Gedeeltelijk			
	Rechter	Officier	Notities
Bespreking delict	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Bespreking persoonlijke omstandigheden:			
• Thuissituatie	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• School / opleiding	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Vrijtijdsbesteding	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Vrienden			
• Toekomstplannen verdachte	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Gesprekstechnieken:			
• Doorvragen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	

• Interesse tonen in verhaal	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Open vragen stellen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Begrip tonen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Complimenteren	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Aanmoedigen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Houding:	Verdachte		
• Nerveus	1 2 3 4 5		
• Boos / Frustratie	1 2 3 4 5		
• Laconiek / Onverschillig	1 2 3 4 5		
• Verlegen	1 2 3 4 5		
• Spraakzaam	1 2 3 4 5		
<i>Inhoud – Communicatie met ouders</i>			
<p>- Moment aan het woord komen ouders:</p> <p>- Hoe lang aan het woord +/-:</p> <p>- Wat vertellen ouders:</p> <p>- Is er buiten de gestelde vragen om gelegenheid voor ouders om wat in te brengen:</p>			
	Rechter	Officier	Notities
Bespreking delict	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Bespreking persoonlijke omstandigheden:			
• Thuissituatie	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• School / opleiding	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Vrijtijdsbesteding	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Vrienden	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	

• Toekomstplannen verdachte	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Gesprekstechnieken:			
• Doorvragen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Interesse tonen in verhaal	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Open vragen stellen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Begrip tonen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Complimenteren	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Aanmoedigen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Houding:	Ouders		
• Nerveus	1 2 3 4 5		
• Boos / Frustratie	1 2 3 4 5		
• Laconiek / Onverschillig	1 2 3 4 5		
• Verlegen	1 2 3 4 5		
• Spraakzaam	1 2 3 4 5		
Appel op moreel besef verdachte			
- Moment van appel door			
- Rechter:			
- Officier:			
	Rechter	Officier	Notities
• Beroep op schuldgevoel	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op verantwoordelijkheid	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep spijtgevoelens	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op empathie (tov slachtoffer)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op gevolgen slachtoffer	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op schaamte	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
Vonnis			
- Maakt de verdachte gebruik van het laatste woord: JA / NEE			

- Inhoud laatste woord:
- Vonnis:
- Uitleg bij keuze voor sanctie(s): JA / NEE / Gedeeltelijk
- Uitleg omtrent inhoud sanctie(s): JA / NEE / Gedeeltelijk
- Reactie jeugdige verdachte op vonnis:

Bijlage 2

Interview – jongeren en ouders

Jongere

1. Wat vond je van de zitting / hoe vond je de zitting gaan?
 - Is dit de eerste keer dat je voor de KR moest verschijnen?
2. Wat vond je van de manier waarop je werd aangesproken door de KR (en/of OvJ)?
3. Vond je het duidelijk wat de KR (en/of OvJ) zei?
 - duidelijke uitleg wat er ging gebeuren
 - gebruik van woorden/termen die je niet begreep
 - articulatie/tempo/etc.
4. Vond je dat je je verhaal kwijt kon / dat er naar je geluisterd werd / werd je voor je gevoel serieus genomen?
 - Heb je alles kunnen zeggen wat je wilde zeggen of is er iets niet aan de orde geweest (of te weinig)?
5. Wat vond je van de manier waarop je werd aangesproken door de KR?
6. Wat vond je ervan dat er over jouw persoonlijke omstandigheden werd gesproken?
7. Heeft de KR jou een straf/maatregel opgelegd en zo ja, kun je deze uitleggen?
8. Begrijp je waarom deze straf/maatregel is opgelegd? Waarom wel/niet?
9. Wat vond je ervan dat je ouders (niet) aanwezig waren?
10. Vond je het mee of tegen vallen?
11. Hoe voelde je je tijdens de zitting? En voor de zitting?
12. Wat had je anders gedaan als jij de kinderrechter was geweest?

Ouders

1. Wat vond u van de zitting / hoe vond u dat de zitting ging?
 - Is dit de eerste keer dat u bij de KR komt?
2. Vond u het mee of tegen vallen?
 - Ging het/was het zoals u verwacht had?
 - Zag u van te voren op tegen de zitting?
3. Vond u dat u uw verhaal kwijt kon / dat er naar u geluisterd werd / werd u voor uw gevoel serieus genomen?
 - Heeft u alles kunnen zeggen wat u wilde zeggen of is er iets niet aan de orde geweest (of te weinig)?
4. Wat vond u van de manier waarop u werd aangesproken door de KR?
 - Heeft u het idee dat uw bijdrage zinvol is geweest?
5. Begreep u de verschillende procedures tijdens de zitting?
 - Volgorde van de zitting uitgelegd?
 - Jargongebruik, duidelijke uitleg, articulatie/snelheid/etc.
6. Hoe voelde u zich tijdens de zitting?
7. Hoe voelt u zich nu, na de zitting?
8. Wat vond u van de uitspraak? Bent u tevreden met de beslissing van de rechtbank?
9. Heeft u het idee gehad dat u een bijdrage heeft kunnen leveren tijdens de zitting?
 - wat vindt u van het feit dat u verplicht was om vandaag te komen?
10. Wat had de KR (en/of de OvJ) beter kunnen doen volgens u?